

היסטוריה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה קטע מקור.
פרק ראשון — (50x1) — 50 נקודות
פרק שני — (50x1) — 50 נקודות
סך הכול — 100 נקודות
- ג. שים לב : תלמיד שאושר לו **מבחן מותאם** אינו חייב לבחור בשאלה שיש בה מקור.
חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. המלצה לחלוקת הזמן : 35 דקות לכל תשובה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות בשאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. מקור – האידיאולוגיה הנאצית:

לפניך קטע מתוך ספרו של היטלר "מאבקי":

הבחור היהודי שחור השיער, ושמחתו השטנית על פניו, אורב שעות ארוכות לנערה התמימה, מחלל בדמו את כבודה וגוזל אותה מעמה. בכל האמצעים הוא מנסה להשחית את יסודות הגזע של העם הנועד לדיכוי. כפי שהוא עצמו משחית, באופן מחושב, את הנשים והנערות, כך אין הוא נרתע מלהרוס, אפילו בהיקף גדול יותר, את מחסום הדם [...] [היהודים] תמיד [פועלים] במחשבה הנסתרת [...] להחריב באמצעות ההכלאה הבלתי נמנעת את הגזע הלבן השנוא, להפילו מרום מעמדו התרבותי והפוליטי ולהבטיח לעצמם את מעמד האדונים.

אדולף היטלר, מאבקי, בתוך: פרקים מתוך 'מאבקי', בתרגום דן ירון,
הוצאת המרכז להיסטוריה גרמנית, האוניברסיטה העברית, עמ' 97

- א. הצג את עקרונות האידיאולוגיה הנאצית הבאים לידי ביטוי בקטע המקור. (12 נקודות)
ב. הנאצים הטמיעו את האידיאולוגיה הנאצית בעם הגרמני באמצעות תעמולה ובאמצעות חינוך ותרבות. הסבר והבא דוגמאות. (13 נקודות)

2. המעבר מדמוקרטיה לנאציזם בגרמניה:

- א. הצג את התוכן של חוק ההסמכה (מרץ 1933), והסבר כיצד הוא פגע בדמוקרטיה בגרמניה (13 נקודות).
ב. הצג את התוכן של חוקי נירנברג (ספטמבר 1935) והסבר את השפעתם על המעמד של אזרחי גרמניה היהודים, ועל מעמד האזרחים הלא יהודים. (12 נקודות).

3. הגטאות:

- א. הצג שניים מקשיי היהודים בגטאות עד תחילת ביצוע "הפתרון הסופי", והסבר את ההשפעה של כל אחד מהם על חייה המשפחה בגטאות (12 נקודות).
ב. הסבר את רעיון "קידוש החיים", והצג שתי דוגמאות למימוש רעיון זה בגטאות. (13 נקודות).

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4 – 6 (50 נקודות)

4. מקור – יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש הנאצי על היהודים:

לפניך קטע מקור המתאר את סיפורה של משפחת קלוניצקי בשואה:

ביולי 1943 נמלטו אריה ומלווינה קלוניצקי לכפרים כדי להציל את עצמם ואת התינוק שלהם, אדם. אריה קלוניצקי כתב ביומנו: "מסוף חודש יוני 1943 התחילה אצלנו תקופה חדשה. אסור עכשיו ליהודי להימצא בחיים... לולא שנאת התושבים המקומיים כלפינו אפשר היה עוד להסתתר. אבל ככה — קשה. כל רועה, כל ילד נוצרי שרואה יהודי מוסרו תכף לרשות. יש נוצרים שמסתירים אצלם יהודים בעד כסף מלא ובעצמם גוזלים את רכושם ומוסרים אותם לידי הרשות. יש נוצרים מקומיים שהצטיינו בגילוי מקומות מסתור של יהודים".

משפחת קלוניצקי ניסתה כמה מקומות מחבוא אבל בכל פעם גזלו מהמשפחה את כספה ואת רכושה. העוזרת שלהם לשעבר, פרנקה, הייתה מוכנה לעזור להציל את בנם בשעה שהם הסתתרו בשדות הסמוכים. קלוניצקי כתב: "פרנקה באמת מסורה לנו ורוצה לעזור לנו, אבל מפחדת מאוד. ישנן מודעות שבעד הסתרת יהודים מקבלים עונש מוות. מסיבה זו אנחנו נמצאים בשדה ולא בביתה [של פרנקה] מסרנו לפרנקה את כל הכסף שלנו. אם נסדר את הילד נוכל לחיות כאן איזה זמן (עד שייוודע הדבר בכפר)". הילד, אדם, נאסף לבסוף בידי נזירות. קלוניצקי כתב: "כה שמחנו שעלה בידינו לסדר את ילדנו בתנאים כל כך טובים. לא הצטערתי שינצרו אותי". לפי עדות אחיה של פרנקה, רצחו הגרמנים את אריה ומלווינה ביער בינואר 1944. בנם אדם הוטבל בשם טאראס ועקבותיו נעלמו.

מעובד על פי ש' פרידלנדר, *שנות ההשמדה, 1939-1945 גרמניה הנאצית והיהודית*, עם עובד, 2009, עמ' 506-507

- א. אלו מדפוסי הפעולה של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים, באים לידי ביטוי בקטע? הסבר את המניעים לכל אחד מדפוסי הפעולה האלה, על פי הקטע ועל פי מה שלמדת. (15 נקודות).
- ב. הצג את הקריטריונים להענקת התואר "חסידי אומות העולם" ותאר את הניסיון של אחד מחסידי אומות העולם להציל יהודים (10 נקודות).

5. דרכי הלחימה של היהודים:

- א. מארגני המרד בגטאות התלבטו אם לצאת למרד בלי תמיכה מלאה של תושבי הגטו. הסבר את השיקולים שהשפיעו על התלבטות זו. הצג התלבטות אחת נוספת של מארגני המרד בגטאות. (13 נקודות).
- ב. הסבר שתי סיבות להצטרפות של לוחמים יהודים לצבאות של בעלות הברית במלחמת העולם השנייה, והבא דוגמה ללוחם יהודי אחד בצבאות בעלות הברית. בתשובתך כתוב את שם הלוחם, שם הצבא אליו הצטרף, ותאר את פועלו של הלוחם. (12 נקודות).

6. "הפתרון הסופי" ומלחמת העולם השנייה

- א. הסבר מה היו הנסיבות במלחמת העולם השנייה שהובילו לתחילת ההרג ההמוני של היהודים בקיץ 1941. (12 נקודות).
- א. הסבר מדוע היהודים בגטאות התקשו להבין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי? (13 נקודות).

בהצלחה!